

DÉT KÖNGELIGÉ NÖRSKÉ

VIDENSKABERS SELSKABS

SKRIFTER.

1881.

THRÖNDHJEM.

INTERESSENTSKABETS BÖGTRYKKERİ.

1882.

DET KÖNIGLIGE NORSKE

VIDENSKABERS SÆLSKABS



(B6-2)

1881

THRONEN

1881

1881

Indhold:

1. Bidrag til Kundskab om Thronhjemsfjordens Fauna IV ved V. Storm	Pag. 1
2. Oplysninger om Dialekter i Selbu og Guldalen ved Amund B. Larsen	„ 31
3. Et lidet Myntfund fra Gaarden Sand i Værdalen ved M. Chr. Carstens	„ 73
4. Meddelelser om Oldsagsamlingens Virksomhed i 1881 af K. Rygh	„ 77
5. Direktionens Aarsberetning for 1881	„ 91

Inhalt

1	1. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
2	2. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
3	3. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
4	4. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
5	5. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
6	6. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
7	7. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
8	8. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
9	9. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen
10	10. Die Bedeutung der Kunstwerke im Theaterschaffen

Direktionens Aarsberetning for 1881.

Til

Kongen!

Direktionen for det Kgl. norske Videnskabers Selskab giver sig herved den Ære at aflægge underdanigst Beretning om Selskabets Virksomhed i 1881.

Den 21de Januar, Deres Majestæts høie Fødselsdag, blev Selskabets aarlige Fest høitideligholdt i Kathedralskolens Festivitetsaal med et Foredrag af medundertegnede Adjunkt Rygh, hvori der med Henvisning til, at den 18de Januar 1880 var Hundrede-aarsdagen efter Gerhard Schönings Død gaves en Udsigt over Schönings Virksomhed som Antikvar og Grundlægger af Selskabets Oldsagsamling, hvortil knyttedes en Betragtning over Betingelserne for, at Selskabet i sin reformerede Skikkelse paa en heldig Maade kunde fortsætte sin Virksomhed i de af Stifterne optrukne Spor. Foredraget er indtaget i Throndhjems Stiftsavis No. 19 1881.

I Generalforsamling den 25de Februar besluttedes til Reiser i naturhistorisk Øiemed anvendt:

Deres Majestæts Bidrag til Selskabet	Kr. 400.00
og af Selskabets Kasse	„ 200.00
	<hr/>
	Kr. 600.00

Dette Beløb har som Stipendium været tilstaaet Hr. Konservator Storm og er af ham blevet anvendt til fortsatte Undersøgelser af Throndhjemsfjordens Fauna, især Dybvandsfauna, og Indsamling af lavere Sødyr.

Om Resultatet af denne Virksomhed bemærker Konservatoren, at det direkte Udbytte af Undersøgelserne i afvigte Aar paa Grund af forskellige Omstændigheder ikke har været bety-

deligt og navnlig, fordi en stor Del af Sommeren medgik til foreløbige Undersøgelser af forhen ukjendte Lokalteter, især den bredere Del af Fjorden, hvor den lange Afstand fra Land samt Veirforholdene ofte forhaler eller forhindrer Undersøgelserne fra en liden Baad. Den øvrige Del af Sommeren fortsattes Undergelserne paa forskjellige Steder ved Stadsbygden. Af Fiske, som her erholdtes ved Bundskrabning, anfører Konservatoren: mange Exemplarer af *Icelus furciger*, paa 200 Favnes Dyb, et nyt Expl. af *Cottunculus microps* (150 F. D.), *Centridernichtys uncinatus* (180 F. D.), *Cottus Liljeborgii* (2 F. D.), foruden et Par andre, som forhen ikke ere fundne i Thronhjemsfjorden, hvis samlede Antal af Arter efter Konservatorens Opgivende nu beløber sig til 99. Af Crustaceer, ligeledes erholdte ved Bundskrabning, nævner Konservatoren: adskillige Mysider, som han ikke har fundet de foregaaende Aar, et usedvanlig stort Expl. af den sjeldne *Sergestes Mejeri*, af Echinodermer nye Expl. af den i Konservatorens Afhandling i Selskabets Aarsskrift for 1880 som ny Art omtalte *Ophioscolex spinosa* (250 F. D.), spæde Unger af *Brisinga endecaenemos*, af Hydrozoer *Corymorpha uvifera* (250 F. D.), der, saavidt Konservatoren bekjendt, forhen kun er fundet meget sjelden, i den arktiske Region; af Anthozoeer anfører han en utvivlsom ny Slægt og Art, som han dog af Mangel paa literære Hjælpenidler endnu ikke med fuldkommen Sikkerhed har kunnet bestemme; dog antager han, at den staar nær den exotiske Slægt Spongodes. Den fandtes ved Stadsbygden paa 150 Favnes Dyb, fæstet til Oculiner.

Forøvrigt har Konservatoren paa Reiserne indsamlet en Del bedre Expl. af Arter, som forhen havdes i Samlingen, samt adskillige Doubletexpl. til Bytte med andre Samlinger.

I ovennævnte Generalforsamling bevilgedes ligeledes til Reiser i arkæologisk Øiemed Kr. 200.00. Af dette Beløb har en Del været benyttet af Hr. Stud. real. H. Hansen, der har gjort en Reise gennem Aafjorden, Dele af Bjørnør og Bjugn. Om Udbyttet af denne Reise meddeler Oldsagsamlingens Bestyrer, at, skjønt Hr. Hansen ogsaa for 2 Aar siden gennemreiste Størstedelen af dette Strøg, har han ogsaa iaar indbragt flere verdifulde

Fund, hvoraf nogle høre til de mærkeligste Stykker i Selskabets Samling. Af disse Bygder har navnlig Aafjorden vist sig særdeles rig paa Oldfund, især fra Stenalderen, og Samlingsbestyreren antager, at de gjentagne Reiser, som der i Løbet af de sidste 10 Aar har været Anledning til at foretage her, har virket til, at et forholdsvis større Antal af fundne Oldsager blive levede af Finderne. — Resten af Stipendiet har været benyttet af Samlingens Bestyrer til Reiser gennem Stjørdalen, samt gennem Verran, Stjørn, Bygderne paa Sydsiden af Thronhjemsfjorden fra Vernes Sogn til Børgsen og gennem en Del af Hevne. Paa denne Reise indsamledes mange verdifulde Fund, og Antegnelserne om faste Fornlevninger suppleredes ved mange nye Oplysninger. I Vernes Sogn, søndenfor Agdenes, opdagedes en i Oldtiden beboet Hule, der senere paa Høsten blev nærmere undersøgt efter Foranstaltning af Foreningen til norske Fortidsmindesmærkers Bevaring.

Selskabet har i 1881 udgivet Aarsskrift for 1880 indeholdende:

1. Zoologisk Literatur i Norge i 1879 og 1880 ved Robert Collett.
2. Bidrag til Kundskab om Thronhjems Lavvegetation af Overlæge C. Kindt.
3. Thronhjems Omegns Fugle af V. Storm.
4. Bidrag til Kundskab om Thronhjemsfjordens Fauna af V. Storm. III.
5. Direktionens Aarsberetning for 1880, ialt henved 7 Ark.

Bibliotheket har ligesom tidligere været aabent til Udlaan Ugens 5 første Søgningedage fra Kl. 12—2 samtidig med Læseværelset. Udlaansdagenses Antal har været 191, i hvilke der er skeet 940 Udlaan, omfattende ca. 1550 Bind og Hefter. Laantagernes Antal har været 211. Til det herværende Athenæum har ligesom tidligere været udlaant endel Tidsskrifter til Udlægelse i sammes Læseværelse. Til Gjengjæld modtager undertiden Bibliotheket Bøger som Gaver fra Athenæet. Bibliotheket er i Aarets Løb forøget med 352 Verker, deri indbefattet Tidsskrifter og Fortsættelser. De enkelte Bind og Hefter udgjøre ca. 830. Tilvæksten har efter Fag været omtrent følgende:

Theologi 31 Verker, 42 Bind, Lovkyndighed 6—13, Medicin 14—33, Filosofi 2—2, Pædagogik 10—68, Mathematik 14—44, Naturhistorie 56—110, Fysik og Chemi 18—36, Økonomi 18—25, Sprogvidenskab 11—14, Underholdende Læsning 8—8, historiske Videnskaber 85—211, Literærhistorie 12—44. Lærde Selskabers Skrifter 59—162, Skrifter af blandet Indhold 14—24. Af disse Skrifter ere ca. 100 indkomne ved Kjøb, Resten som Gave. Manuskriptsamlingen er forøget med et enkelt Pergamentbrev, Gave fra Hr. Handelsmand H. T. Gram. En Katalog over Bibliothekets Tilvækst i Aarene 1871—80 er i Aarets Løb udkommen.

Oldsagsamlingen har i 1881 havt en Tilvækst af 176 Nr. (Katalognr. 2533—2708). Heraf kommer 17 Nr. paa Stenalderen, foruden 3 mindre sikkert bestemmelige og 2 udenlandske, 5 i 1 Fund paa Bronzealderen, foruden 1 udenlandsk Stykke; paa den ældre Jernalder 27 Nr. i 8 Fund, paa yngre Jernalder 54 Nr. i 39 Fund, paa den kristelige Middelalder 25 Nr., fra Tiden efter Reformationen eller ikke sikkert bestemmelige ere 42 Nr. for største Delen indkomne ved Gaver. Fortegnelse over de til Samlingen skjenkede Gaver er som sedvanlig offentliggjort i de nordenfjeldske Aviser. Inventariet er blevet forøget med et større Montre, hvorved en bedre Opstilling af Sager fra nyere Tid er bleven mulig. I et Par andre Afdelinger er ogsaa Rummet nu saa optaget, at en Tilvækst af nogle større Fund strax vil kræve Anskaffelse af forøget Inventarium. Forøvrigt henvises til Samlingsbestyrerens i Aarsskriftet indtagne Afhandling.

Den zoologiske Samlings Tilvækst har dels ved Gaver, dels ved Kjøb og Bytte i det hele været større end i de foregaaende Aar. Pattedyrsamlingen er forøget med 18 Expl., hvoriblandt en Elgoxe og en Jerv, hvilken sidste er skudt i Byens Omegn; denne Afdeling af Samlingen tæller nu 98 Expl., hvoraf 25 udenlandske. Den største Forøgelse bestaar i den af Hr. Handelsmand H. T. Gram anlagte og af ham skjenkede Samling af 250, hovedsagelig indenlandske Fugle og 600 Specimina af Fuglææg. Forøvrigt er i Aarets Løb udstoppet 18 Expl. af Fugle, hvoriblandt Konservatoren nævner som ikke optagne i den af ham i Aars-

skriftet for 1880 givne Oversigt over „Thronhjems Omegns Fugle“ *Anser brachyrhynchus*, hvoraf flere Expl. bleve skudte i Byens Omegn sidste Høst, *Loxia pytiopsfuscus* og *Totanus fuscus*.

Antallet af de i Egnen fundne Arter udgjør nu efter Konservatorens Opgave 180, idet en af de i Oversigten nævnte (*Charadrius minor*) indtil videre maa udgaa, som beroende paa en usikker Opgift. Antallet af de i Samlingen opbevarede Expl. af indenlandske Arter beløber sig, Doubletter fraregnede, til 660; hertil kommer 110 udenlandske. Samlingen af Reptilier og Batrachier er forøget med 15 udenlandske Expl. og denne Afdeling indeholder nu 100 Specimina, hvoraf 82 udenlandske. Af Fiske kan, foruden de ovenfor ved Redegjørelsen for Udbyttet af Konservators Reiseundersøgelser omtalte, nævnes et stort Expl. af *Trachypterus arcticus*. nedsendt fra Hammerfest, hvor det var strandet i Februar 1880, et usedvanlig stort Expl. af *Alosa vulgaris*, nedsendt fra Namsos, men forhen ikke fundet nordligere end ved Thronhjem, fremdeles et stort og smukt Expl. af *Acipenser sturio*, fanget ved Frosta i Juli 1881, samt flere Expl. af *Raja nidrosiensis*, nogle tilfældige Varieteter af *Plevronectes platessa* o. s. v. Antallet af de i Samlingen opbevarede Specimina af Fiske, dels udstoppede, dels paa Spiritus, beløber sig til 314, af disse er 54 udenlandske.

Adskillige zootomiske Præparater ere leilighedsvis forfærdigede, og denne Afdeling af Samlingen udgjør nu 170 Nr., hvoraf henved Halvdelen er erhvervet i det sidste Aar.

Begge de forannævnte Samlinger have som tidligere regelmæssigt været aabne for Publikum 3 Timer ugl. og stadig havt et talrigt Besøg.

Selskabets Mineralsamling har i afvigte Aar erholdt en betydelig og verdifuld Tilvækst, idet Arvingerne i Boet efter afdøde Overtoldbetjent i Kragerø H. J. Veibye ifølge Afdødes derom udtalte Ønske have skjenket Selskabet en større Samling Mineraler, der var tilveiebragt af hans i 1865 afdøde Søn Mineralogen Paul Veibye. Samlingen omfatter foruden en Del udenlandske Mineraler Serier af delvis sjældnere Mineraler fra norske Føre-

komster i tildels smukke Haandstykker. Fra Distriktsingeniøren ved Merakerbanens Anlæg er som Gave indkommet en Række Bergartsprøver fra Snittene langs Jernbanelinjen fra Throndhjem til Rigsgrænsen. Ligeledes har Samlingen fra dens Bestyrer modtaget en betydelig Samling Bergarter, ialt 298 Nr. Iøvrigt er fra forskellige Personer indkommet endel Gaver af større eller mindre Verdi. Samlingen har staaet aaben til samme Tider, som de ovennævnte Samlinger.

Mynt- og Medaillesamlingen er i 1881 forøget med 32 Medailler (3 af Guld, 19 af Sølv, 10 af andre Metaller) 383 Mynter (3 af Guld, 206 af Sølv, Resten af andre Metaller,) 10 Jettons og 18 Pengesedler, — ialt 443 Nr. Den hele Samling tæller nu 8865 Nr. Efter Forestilling af Samlingsbestyreren besluttede Direktionen under 11te September, at endel Expl. af Selskabets Beholdning af dets Prisedailler skulde overlades Myntkabinetet for i Tilfælde at anvendes som Byttemidler. Ved Bytte med Doubletter af tilsvarende Verdi har Samlingen fra Universitetets Myntkabinet erhvervet et Udvalg af 52 Doubletter af det saakaldte Græslifund til Verdi Kr. 350. Indkjøbt er 4 Medailler og 16 Mynter, Resten er indkommet som Gave. Fra Bergens Museum har Samlingen modtaget en stor Broncemedaille fra den internationale Fiskeriudstilling i Bergen 1865. Fortegnelse over de modtagne Gaver har været indrykket i Byens Aviser. I den i Slutningen af 1880 anskaffede nye Montre er nu fremlagt endel antike (romerske) Sølv- og Broncemynter. Samlingen har været aaben for Publikum hver Onsdag Middag.

Foruden ved de ovenfor under vedkommende Samlinger nævnte betydelige Gaver til Selskabet, har man i det forløbne Aar ogsaa paa anden Maade modtaget Vidnesbyrd om, at dets Bestræbelser har erhvervet sig Anerkjendelse og omfattes med Interesse. Saaledes have tvende af Selskabets Medlemmer meddelt Direktionen, at de have indsat Selskabet til Arving af en Del af sin Formue. Hr. Justitssekretær E. O. Ertzaas har nemlig oversendt Selskabet sit den 19de August 1881 daterede Testamente, hvoraf sees, at han under nærmere angivne Betingelser efter sin Død overdrager Selskabet sin Bogsamling, rede Penge

og udestaaende Fordringer, hvis Beløb nærmest ønskes anvendt til Indkjøb af juridiske Bøger, indenlandske som udenlandske. Og Hr. Bergmester I. Winsnæs har skjenket Selskabet en Kapital af Kr. 16,000 mod at der deraf svares 5 pCt. Rente, saalænge han eller hans Hustru lever. Det er Selskabets Agt af denne Gave at oprette et Legat under Navn af Bergmester Winsnæs og Hustrues Legat, hvis Renter efter Giverens Ønske væsentlig skulle anvendes til Undersøgelse af Bergforekomster i det nordenfjeldske Norge.

Da Selskabets Budget fremdeles er saa spændt, at der paa næsten alle Felter af dets Virksomhed har været stillet velbegrundede Krav, som man ikke har seet sig istand til at imødekomme, har det fremstillet sig som en bydende Pligt for Direktionen at søge Udveie til at forøge Selskabets Virkemidler. Som et Forsøg i denne Retning, og idet man tillige troede derved at befordre Selskabets almindelige Øiemed, blev der allerede i Slutningen af 1880 inden Direktionen bragt paa Bane at søge afholdt en Række populære Foredrag, hvorved man vilde fremme Dannelsen af et Fond, hvis Renter kunde anvendes i Selskabets Øiemed. Der blev saaledes udstedt en Indbydelse til flere af Selskabets Medlemmer om at tegne sig til Afholdelse af saadanne Foredrag. Indbydelsen blev mødt med Beredvillighed, og i det forløbne Aar er ialt 11 Foredrag blevne afholdte til Indtægt for Selskabet, nemlig af undertegnede Vicepræsens 5 over den nye Vexellov, af medundertegnede Adjunkt Rygh 2 om Navneskikke og særlig om Brugen af Tilnavne i Norge og paa Island i Fortiden, af Hr. Dr. Bøckman 2 om Luften i hygienisk Henseende og af Hr. Korpslæge Smith 2 om Menneskehedens Enhed og Oprindelse. Nettoudbyttet af disse Foredrag har ialt udgjort Kr. 415.14, hvilket Beløb i Generalforsamling den 30te Septbr. besluttedes opført i Selskabets Regnskab under Navn af Fondet af 1881, hvorhos Midlerne, saasnt en tilstrækkelig Sum foreligger, skal gjøres frugtbringende mod Pant i fast Eiendom og de aarlige Renter tages til Indtægt for Selskabet.

I Slutningen af forrige Aar indgik Direktionen, dertil opfordret af flere af Selskabets Medlemmer, med et underdanigst

Andragende til Deres Majestæt om, at naadigst Proposition maatte blive fremsat for det nu forsamlede Storting om en Forøgelse af Statskassens Bidrag til Selskabet med Kr. 4000. Samtidig indsendte man til Thronhjems Kommunebestyrelse et lignende Andragende om et aarligt Bidrag af Bykassen, stort Kr. 2000. Sidstnævnte Andragende blev under 2den Marts s. A. indvilget, saaledes at Beløbet udbetales fra 1ste Juli d. A. indtil videre.

Da Direktionens Opmærksomhed var henledet paa, at Gravstederne for Peder Aas og Hustru, der afgik ved Døden henholdsvis i 1842 og 1849, og som have skjenket Selskabet et betydelig Legat, henlaa uden Tilsyn og Pleie, har man troet at opfylde en Pietetspligt, idet man har bygslet Gravstederne for Selskabets Regning og ladet dem indhegne med et passende Gitter.

Ifølge Selskabets Statuter afholdtes den 30te September Generalforsamling til Valg paa tvende Medlemmer af Direktionen istedetfor Skoledirektør Bonnevie og Adjunkt Rygh, hvis Funktionstid var udløben. Valget havde det Udfald, at de udtrædende gjenvalgte. I samme Generalforsamling valgtes til Revisorer af Regnskabet for 1881 D'hr. Adjunkt Schultz og Kaptein Sejersted. Af Direktionens ordinære Medlemmer ere Præsæs og Skoledirektør Bonnevie for Tiden fraværende som Medlemmer af det nu forsamlede Storting, hvorfor denne Beretning medundertegnes af de i deres Sted indvalgte midlertidige Medlemmer af Direktionen Direktør A. Schøyen og Apotheker J. Bruun.

Selskabets Formue ved Udgangen af 1881 udgjorde:

Hammers Legat i Panteobligationer	Kr. 75,138.00
Paulsens do. i do.	- 17,809.00
do. do. i Statsobligationer	- 7,420.00
Aas's & Hustrues do. i Panteobligationer	- 12,000.00
Hammers Legats Rentefond i Sparebanken og Afsætning for 1881	- 909.24
Paulsens Legats Rentefond i Sparebanken og Afsætning for 1881	- 712.18
Fondet af 1881	- 429.84

Kr. 114,418.26

Aarets vigtigste Indtægter og Udgifter vare følgende:

Indtægt:

Hs. Maj. Kongens Bidrag	Kr.	400.00
Statskassens Bidrag	-	4000.00
Thronhjems Sparebanks do.	-	1,888.00
Kontingent af 158 Medlemmer	-	632.00
Renter af Selskabets Obligationer	-	5,551.86
Udbytte af den Hjelmskj.-Roseneroneske Stiftelse	-	1,379.87
Forpagtningsafgift af Selskabets Tomt	-	119.20
Indkommet ved Salg af Selskabets Skrifter	-	8.08
Diverse Indtægter	-	60.10
Refusion	-	5.00
Samlingernes Beholdninger fra 1880	-	246.71
		<hr/>
	Kr.	14,290.82

Udgift:

Lønninger	Kr.	4,480.00
Bibliotheket	-	1,873.64
Den zoologiske Samling	-	1,362.65
Oldsagsamlingen	-	186.90
Oldsagsamlingens Bibliothek	-	144.30
Mineralsamlingen	-	158.49
Myntsamlingen	-	108.80
Stipendier	-	800.00
Udgivelse af Skrifter	-	591.01
Renter tillagte Kapitalerne	-	1,450.74
Afdrag og Renter	-	1,706.03
Skatter og Grundafgifter	-	682.07
Lys, Brænde og Renholdelse	-	399.91
Arbejde ved Bygningen og Anskaffelse af Inventarium	-	280.34
Tilfældige Udgifter	-	477.16
		<hr/>
	Kr.	14,702.04

Idet Selskabet ved sin undertegnede Direktion aflægger denne Beretning, beder det sig i Underdanighed bevaret i Deres Majestæts Bevaagenhed.

Throndhjem i Direktionen for det Kongelige norske Videnskabers Selskab. April 1882.

Essendrop,
Præsæs.

K. L. Bugge,
Vicepræsæs.

I. A. Bonnevie.

K. Rygh.

H. H. Petersen.

I. Richter.